

Handläggare: Christina Folke
Telefon: 08-508 33 866

Till
Utbildningsnämnden
2008-06-12

Framtidsvägen - En reformerad gymnasieskola

Svar på remiss av betänkandet SOU 2008:27
KS 323-1101/2008

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår utbildningsnämnden att besluta följande

1. Utbildningsförvaltningen överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på betänkandet.
2. Omedelbar justering.

Thomas Persson
Direktör

Marie-Louise Hammer Åberg
Avdelningschef

Sammanfattning

Utbildningsförvaltningen ställer sig generellt positiv till förslaget till en förändrad gymnasieskola.

Inom följande områden ger förvaltningen synpunkter:

- Genomströmning
- Skolverkets roll
- Programförslagen
- APU blir APL
- Individuellt alternativ
- Preparandår

- Behörighetskrav
- Examen
- Vuxenutbildning
- Studie- och yrkesvägledning
- Finansiering

Ärendets beredning

Ärendet har beretts av gymnasieavdelningen i samarbete med vuxenavdelningen och grundskoleavdelningen. Förvaltningen har under en dag fört diskussioner med en grupp gymnasieelever för att få ett bredare underlag för remissvaret. Rektorsmötet har även behandlat utredningen och framfört sina synpunkter. Handikapprådet har informerats.

Bakgrund

Utredarens utgångspunkter:

- Elevers rätt till en god utbildning behöver stärkas
- Ansvar, struktur och regelverk behöver förstärkas
- En ökad samverkan behövs i gymnasieskolan mellan avnämare och skolhuvudmän

Intentionerna i utredningen är att en större likhet ska råda mellan de kommunala skolorna och friskolorna.

Gymnasieskolan bygger på men ska inte vara en förlängning av grundskolan. Samverkan skall ske med avnämarna genom ett nationellt råd, nitton nationella programråd och lokala/regionala programråd. Det nationella rådet är knutet till Skolverket och ska vara rådgivande i strategiska frågor. De nationella programråden har en operativ roll och Skolverket ska ha ett ansvar för att dessa råd inrättas.

Utredningen föreslår att gymnasieskolan ska bestå av 19 nationella program. Gymnasieskolan ska delas upp i tre delar; en med högskoleförberedande program (som leder till en högskoleförberedande examen) och en med yrkesprogram (som leder till yrkesexamen). Yrkesutbildningen kan bedrivas på två sätt, som skolförlagd yrkesutbildning eller som lärlingsutbildning (minst hälften av utbildningen är arbetsplatsförlagd).

För att komma in på de högskoleförberedande programmen föreslår utredningen att det ska krävas minst betyget godkänt i tolv ämnen inklusive svenska/svenska som andraspråk, matematik och engelska. Dessutom föreslår utredningen att

speciella betygskrav ställs för att komma in på programmen för ekonomi, estetik och humaniora, samhällsvetenskap och media, naturvetenskap och teknik. För att komma in på ett yrkesprogram föreslår utredningen att det ska krävas minst betyget godkänt i åtta ämnen, inklusive svenska/svenska som andraspråk, matematik och engelska.

Studieförberedande program: (5 stycken)

- Ekonomi
- Estetik och humaniora
- Samhällsvetenskap och media
- Naturvetenskap
- Teknik

Yrkesförberedande program: (14 stycken)

- Bygg- och anläggningsteknik
- Djurhållning och naturbruk
- El- och energiteknik
- Flygteknik
- Fordon och transporter
- Handel och administrativ service
- Hantverk
- Hotell och turism
- Industriell teknik
- Ledarskap och friskvård
- Restaurang och livsmedel
- Sjöfartsteknik
- VVS -, klimat- och fastighetsteknik
- Vård och omsorg

Examen

Utredningen föreslår att en examen införs. För godkänd examen krävs minst 2.250 poäng av 2.500 poäng. Eleven ska ha minst betyget godkänd i svenska/svenska som andraspråk, engelska, matematik och vissa karaktärsämnen. En godkänd examensuppgift ska genomföras. Uppgiften ska ha anknytning till det program som eleven valt och ska omfatta 100 poäng.

Det ska finnas minst en examensansvarig lärare för varje program på varje skola. På de högskoleförberedande programmen är det lektorer (eller väl kvalificerad lärare) och på yrkesprogrammen väl kvalificerade yrkeslärare.

Individuella alternativ (IA)

Det individuella programmet i sin nuvarande form föreslås avskaffas. För de elever som bedöms kunna bli behöriga för gymnasiestudier inom ett år ska grundskolan anordna ett preparandår. För övriga obehöriga elever och elever som av särskilda skäl inte kan följa ett nationellt program ska individuella alternativ (IA) skapas inom gymnasieskolan. Inom ramen för IA skall en programintroduktion ges för ungdomar som invandrat till Sverige i gymnasieålder eller sent i grundskolan.

Gymnasial vuxenutbildning

Utredningen föreslår att examen inom vuxenutbildningen ska omfattas av samma krav som i gymnasieskolan exklusive idrott och hälsa. Beträffande yrkesutbildning ska man inte göra någon skillnad mellan skolförlagd utbildning och lärlingsutbildning.

Arbetsplatsförlagt lärande (APL)

Utredningen föreslår att den nuvarande arbetsplatsförlagda utbildningen ersätts av arbetsplatsförlagt lärande. Om skolan ej kan tillhandahålla APL kan man inte heller starta eller bedriva det aktuella programmet. APL ska omfatta minst 15 veckor och en utbildad handledare ska finnas på arbetsplatsen som samverkar med yrkesläraren på skolan. Detta inslag i utbildningen ska ingå i yrkesprogrammen.

Övriga förslag från utredningen

Utredningen föreslår att de specialutformade programmen och de lokala inriktningarna ska avskaffas. Skolverket kan besluta i särskilda fall att det ska vara tillåtet att göra avsteg från den nationella programstrukturen.

Skolverket fastställer vilka programfördjupningskurser som får erbjudas. Huvudmannen beslutar vilka kurser som kan erbjudas.

Riksrekryterande utbildningar ska begränsas till ett fåtal och ansökningarna ska prövas av Skolverket "utifrån en kritisk hållning".

Försök med spetsutbildningar, där särskilda urvalsregler får tillämpas, ska starta på försök i matematik, naturvetenskap och språk på ett tiotal platser.

Utredningen föreslår att den nuvarande kursplanen ersätts av en ämnesplan. Ämnesplanen ska ha ett centralt innehåll och betygskriterier för respektive kurs skall ingå. Utredningen diskuterar tre betygssättningsalternativ och förordar det

system vi har idag, d v s att betyg sätts på varje avslutad kurs och att samtliga kursbetyg redovisas i slutbetyget.

Möjligheten för elever att få reducerat program begränsas i första hand till elever med mycket stora studiesvårigheter. Det reducerade programmet leder varken till någon form av examen eller till grundläggande högskolebehörighet.

Kommunen ska kunna erbjuda ett fjärde tekniskt år som ska leda till ytterligare en examen, motsvarande gymnasieingenjörsexamen.

Utredningen föreslår att elevernas rätt till studie- och yrkesvägledning ska skrivas in i skollagen. Utformningen av studie- och yrkesvägledning behöver utredas ytterligare.

Finansiering

Utredaren menar att med gällande finansieringsprinciper kommer kommunsektorns kostnader för att genomföra förslagen inte att öka eftersom utredningsförslagen samtidigt innebär besparingar för kommunerna.

Förvaltningens synpunkter

Utbildningsförvaltningen ställer sig generellt positiv till förslaget till en förändrad gymnasieskola.

Utredningen saknar förslag som beaktar den ökade globaliseringen och internationaliseringen som skolan idag befinner sig i. Inte heller berör utredningen frågeställningar kring hållbar utveckling. Dessa aspekter borde i högre utsträckning ha funnits som underlag för de framlagda förslagen. Genusperspektivet på det framlagda förslaget är inte tillräckligt undersökt och diskuterat. Förvaltningen anser att Skolverket bör beakta dessa områden vid fastställandet av ämnesmål och kursplaner.

För att genomföra en stor reform som denna måste en extra satsning göras på de ledare som finns idag och på hur ett ledarskap ska utformas i framtiden för skolledare och pedagogisk personal.

Förvaltningen vill framföra följande synpunkter varav några utgår från ett storstadsperspektiv.

Genomströmning

Utredningen pekar på den osäkra framtid man vet att ungdomar som ej fullföljer gymnasieskolan går till mötes. För att få den bästa effekten av skolans organisation måste det fortsättningsvis finnas adekvata alternativ för dem som inte kan klara av ett nationellt program eller ej tillhör särskolan. Skolans organisation kan inte bortse från att idag går större delen av en årskull vidare till gymnasiet.

Skolverkets roll

Förvaltningen ser positivt på förslagen att inrätta det nationella rådet för utbildning och de nationella programråden. I och med detta kommer Skolverkets roll att förändras. Genom att ge de nationella råden en tydlig roll kommer de att kunna ha en offensiv roll och medverka till en ökad flexibilitet beträffande t ex programjusteringar. Detta kan medföra att en större likvärdighet kan uppnås mellan olika skolor i landet. Det kan även bidra till att öka likvärdigheten mellan kommunala skolor och fristående skolor. Förvaltningen anser att det i de nationella programråden bör ingå representanter för elevorganisationerna.

Programförslagen

Förvaltningen anser att varje kurs förutom kärnämneskurserna bör omfatta minst 100 poäng. Förvaltningen anser att det är av yttersta vikt att Stockholm kan erbjuda olika former av spetsutbildningar t ex engelskspråkiga. Skolverkets beslut om kursutformning måste ge skolan möjligheter att fortsätta redan utvecklat samarbete.

Förvaltningen föreslår en förändring av Programmet för estetik och humaniora genom att ersätta kursen estetiskt lärande med karaktärsämneskurser.

Förvaltningen anser att tilläggspoängen vid inträdesprov ger för lite utdelning på de estetiska områdena. Förvaltningen tycker inte att latin skall vara obligatoriskt för alla på Programmet för estetik och humaniora, språklig inriktning. Det kan ingå i programfördjupningen för programmet.

Beträffande Programmet samhällsvetenskap och media anser förvaltningen att det är viktigt att eleverna får möjlighet att läsa alla kurser inom ett område t ex ljudmedier. Detta för att få bästa möjliga förutsättningar för att genomföra fortsatta högre studier på mediehögskolorna.

APU (Arbetsplatsförlagd utbildning) blir APL (Arbetsplatsförlagt lärande)

Den föreslagna förändringen av APU anser förvaltningen kommer att bidra till att ge gymnasieskolorna ett incitament till att tillsammans med branscherna ordna

kvalificerade platser för ungdomarna. Förvaltningen anser att APL i någon form bör ingå även i de studieförberedande programmen. Även elever på dessa program kan ha god användning av att få möjlighet till APL.

Individuellt alternativ

För att minska den tillströmning som vi har idag till IV-programmet är det viktigt att grundskolan sätter in stöd så fort man upptäcker att en elev får svårigheter i skolan. Stödet måste sedan fortsätta inom gymnasieskolan om behovet kvarstår. Detsamma måste även gälla friskolor. Även fortsättningsvis kommer Stockholm att ha ett stort antal elever i behov av olika insatser.

Preparandår

Förvaltningen ser positivt på införandet av ett preparandår inom ramen för skolformen grundskolan. Preparandåret bör inte innebära att eleven går om årskurs nio i grundskolan, utan måste planeras utifrån elevens individuella behov.

Behörighetskrav

Förvaltningen anser att den höjda behörighetsnivån är positiv för eleverna. Elever med låga intagningspoäng ges möjligheter inom ramen för det individuella alternativet. Förvaltningen anser att om man har olika behörighetskrav på de yrkesförberedande programmen och de studieförberedande programmen finns en risk för att man får inlåsningseffekter.

Examen

Förvaltningen ställer sig positiv till införandet av en form av gymnasieexamen. Målen blir mer liktydiga över landet och mellan kommunala skolor och friskolor. Avnämarna ökar på detta sätt sina möjligheter att utvärdera gymnasieskolan. Det är då viktigt att kunskapen och information om examensmålen blir kända. Förvaltningen ser dessutom positivt på införandet av examensansvariga lärare.

Vuxenutbildning

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag beträffande vuxenutbildningen. Viktigt är dock att man utformar tydliga övergångsregler, som skapar en rättssäkerhet för elever. Både de som finns inom vuxenutbildningen idag och för de elever som kommer att genomgå den nya gymnasieutbildningen. Det är också viktigt att vuxenutbildningen renodlas i förhållande till Påbyggnadsutbildning (PU) och Kvalificerad yrkesutbildning (KY).

Om eleven ska erbjudas möjlighet att studera inom den kommunala vuxenutbildningen måste eleven också ges möjligheter att finansiera hela sin studiegång (inklusive en högskoleutbildning) genom olika former av studiestöd.

Studie- och yrkesvägledning

Förvaltningen stöder tillfullo utredningens förslag att alla elever oavsett huvudman ska ha rätt till en kvalificerad studie- och yrkesvägledning och att detta skrivs in i skollagen. Det är viktigt att studie- och yrkesvägledning sker både inom grundskolan och inom gymnasieskolan.

Finansiering

Förvaltningen vill framhålla vikten av att ekonomiska resurser ställs till förfogande för att kunna genomföra de många förslag till förändringar som utredaren har framfört.

Resurser kommer att behövas för bland annat följande insatser:

- En utökning av grundskolan med ett år (preparandår)
- Utbildning av examensansvariga lärare
- Utökning och förändring av program
- Införande av ett fjärde gymnasieår inom teknikområdet
- Utökning av studie- och yrkesvägledning
- Utveckling och genomförande av Lärlingsutbildning
- Ersättning för APL
- Utbildning av skolledare och pedagogisk personal